Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

CASTELUL BRAN

Romantism și regalitate

DIANA MANDACHE

CURTEA VECHE

Libris.RO

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

Cuprins

I. Castelul din Transilvania 9
Istorie și mit

II. Metamorfoze interbelice 23
Ultima romantică. Brana, Líman și Regina. Furnizori

III. Amintiri din Paradisul liniștii 63
Atmosfera Branului. Refugiu. Ultimul drum

IV. Moștenirea 165
Pentru Ileana. Un jurnal inedit.
Plecarea în exil. Revedere neașteptată

V. Documente 181

Bibliografie 207
Note 211

LIBRIS.RO
Respect pentru oameni și cărți

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

I
Castelul din Transilvania

*Branul, mica cetate uitată, dincolo de zăvoarele munților...**

Istorie și mit

Glorificarea trecutului și reînvierea valorilor medievale, specifice romantismului, au făcut ca vechile clădiri sau castele uitate să nu mai fie văzute ca niște vestigii părăsite, ci să fie remarcate datorită simbolurilor istorice care le-au redat viața. Predilecția romanticilor pentru natură, însingurare, mister și fantezie a deschis ferestre spirituale spre noul romantism, care a avut-o ca reprezentant regal și pe principesa Maria de Edinburgh, devenită regină a României.

De-a lungul vremurilor, o mulțime de castele romantice au încântat privitorul prin istoria și legenda lor: Caernarfon, Windsor, Edinburgh, Glamis, Hampton Court, Kronborg, Fontainebleau, Wartburg și altele. Castelele romantice au în comun câteva elemente: mai întâi, faptul că erau construite pentru apărare, apoi, pentru că, în general, au servit ca reședință și că mai toate sunt însoțite de legende filtrate prin emoția ce se naște în sufletul vizitatorilor și pelerinilor. Deși noile mituri le-au făcut mai populare, fiecare castel a impresionat, mereu, cu povestea unui personaj istoric, ori cu fanteziile despre fantome și spirite.

Întotdeauna un castel romantic era plasat într-un peisaj feeric și plin de mister, unic prin frumusețea sa, care crea acea atmosferă atât de bine surprinsă de William Turner

* Maria, Regina României.

Libris.RO
Respect pentru oameni

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

în picturile sale. În același spirit, Transilvania și castelele ei, treptat, au reușit să-și impună specificul într-o lume sofisticată arhitectural și peste măsură de mediatizată.

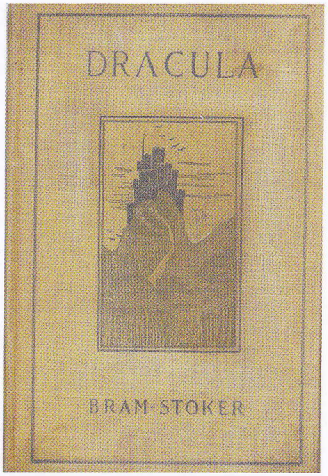

Coperta primei ediții americane, publicată în 1899.

Castelul Bran, o veche fortăreață, are drept contrafort al destinului său modern două mituri. Primul s-a născut din istoria reală a Branului, care, după ce devine reședință a reginei Maria, dobândește un nou aspect și ajunge să fie simbolul romantismului și al regalității. Cel de-al doilea reprezintă un *mitopoesis*[1] născut din nevoia de popularizare turistică a locului; astfel s-a creat o aură legendară, indusă voit prin asocierea castelului cu voievodul valah Vlad Țepeș, transformat de literatura gotică în contele vampir[2]. Scriitorul Bram Stoker publica, într-o perioadă în care victorienii erau interesați de viața de apoi și de spiritism, romanul *Dracula*, introducând mitul vampirului și al unui vechi castel din Transilvania, popularitatea personajului și a misterioasei reședințe crescând îndeosebi prin intermediul cinematografiei[3]. Iar Branul reprezenta imaginea și atmosfera unui castel de frontieră transilvănean cu o veche istorie.

Localnicii cunoșteau castelul mai ales datorită unei legende care istorisea că, odinioară, acesta fusese reședința unei crăiese ce stăpânise zona Branului, iar asedierea cetății de către turci o silise să fugă printr-un tunel săpat anume în acest scop. Dar istoria locului a stârnit interesul, în mod special, datorită reginei Maria și familiei sale. Și suverana a dorit, la rândul ei, să se documenteze privitor la originile construcției medievale de frontieră, reușind să o facă ulterior cunoscută prin gravurile lui Anton Kaindl, picturile lui Alexandru Severin, dar și prin intermediul fotografiilor sale din noul refugiu spiritual.

Branul este situat în Transilvania, nu departe de vechea frontieră cu Valahia, între Munții Bucegi și Piatra Craiului. Legenda spune că cetatea de la Bran ar fi fost ridicată după 1212 de cavalerul teuton Dietrich, de unde a luat și denumirea de *Dietrichstein*, păstrată pentru o lungă perioadă. Din 1225 a trecut în stăpânirea regilor Ungariei. După alungarea cavalerilor teutoni din Țara Bârsei, cetatea, care inițial fusese construită din lemn, avea să fie reclădită din piatră de către sași, în jurul anului 1277. Aceștia vor numi

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

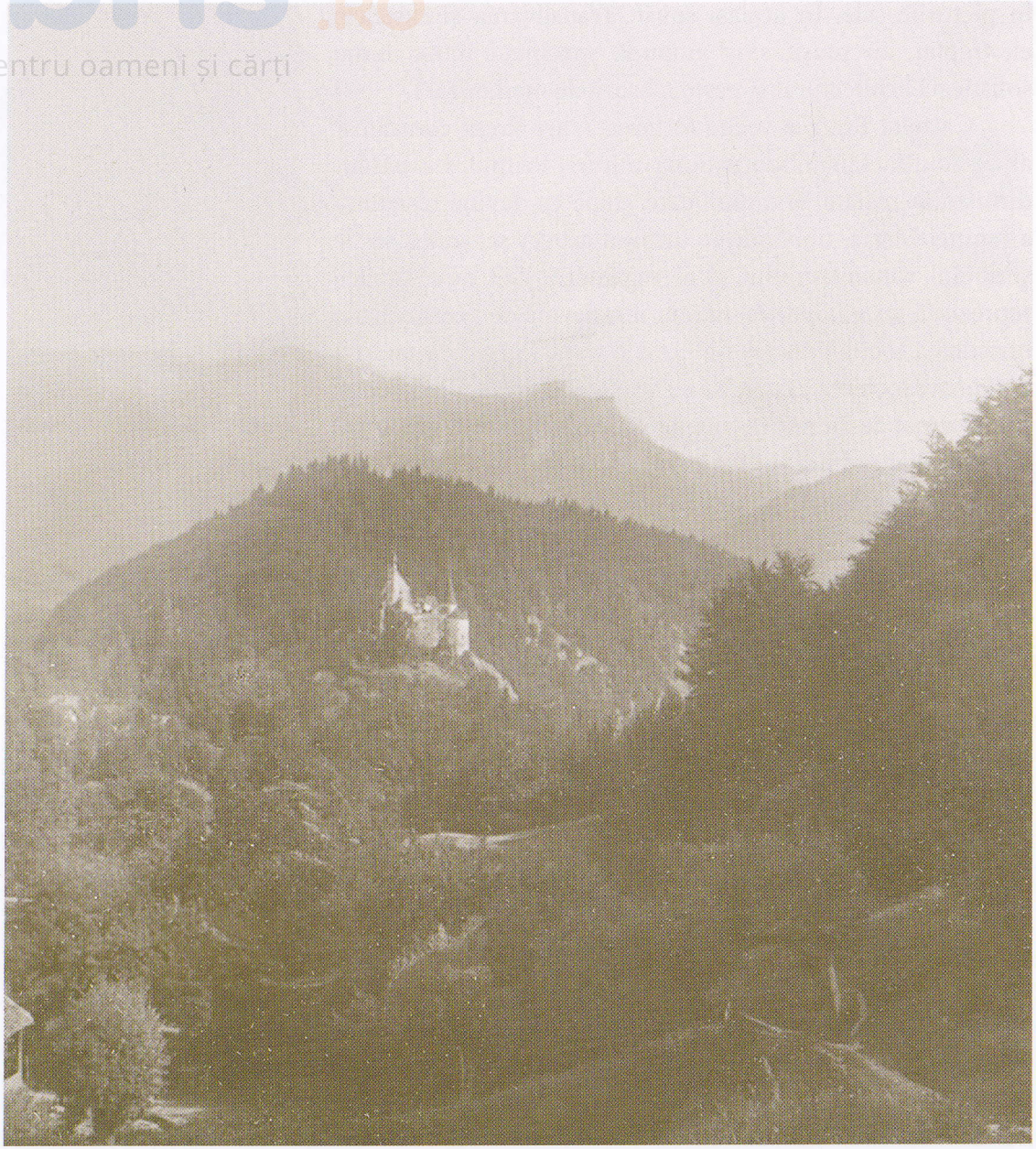

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

cetatea *Törzburg*, maghiarii îi vor spune *Törcsvár*, după Râul Turcului, ce curgea în apropiere, iar românii o denumesc *Turciu* în textele slavone, nume folosit rar, cel mai răspândit rămânând cel de Bran[4].

Prima atestare documentară a cetății Branului este datată 19 noiembrie 1377, când Ludovic I de Anjou trimite o scrisoare locuitorilor Brașovului, acordându-le privilegiul de zidire a unui castel. Mai târziu, regii Ungariei cedează cetatea voievozilor Valahiei. Mircea cel Bătrân și fiul său Mihail o stăpânesc, iar urmașii acestora o pierd în anul 1427, când este luată de regele Sigismund și transformată în reședință a voievozilor Transilvaniei. La sfârșitul secolului XV, regele Vladislav al II-lea al Poloniei oferă castelul brașovenilor în schimbul a 1 000 de florini, împreună cu ținuturile din jur, cerând în fiecare an sume noi pentru deținerea acestora. Brașovenii se angajează să întrețină cetatea și s-o întărească cu șanțuri de apărare. În anul 1500 Brașovul înființează la Bran un punct de vamă. Astfel, cetatea devine fortificație de graniță, iar exteriorul este modificat prin dărâmarea turnurilor. O renovare a castelului a fost făcută secole mai târziu, în perioada 1883–1886.

Călătorii străini au vorbit despre trecerea lor prin Bran, unii dintre ei rămânând fascinați de castel. Edmund Chishull străbătuse Transilvania însoțindu-l pe Lordul Paget în drumul său spre Anglia. Pe 6 mai 1702, la trecerea prin pasul Rucăr-Bran, Chishull menționa sosirea convoiului la „castelul Bran, o mică fortăreață care păzește acea trecătoare"[5], unde ambasadorul englez a fost salutat cu „trei salve de vreo douăzeci și unu de focuri", fiind primit apoi de contele Mihali Mikés. Lordul William Paget, cunoscut ca negociator al păcii de la Karlowitz, își încheiase misiunea de ambasador la curtea otomană.

Un alt pelerin, Joseph Adalbert Krickel, ajungea la Bran pe 23 mai 1828, consemnând succint date despre istoria cetății, un castel mic aflat pe un deal între doi munți, iar despre farmecul locului nota: „Priveliștea din turnul castelului este deosebit de romantică. Înspre miazănoapte se zărește un peisaj asemănător unei grădini, înspre sud-est, Bucegii, aflați foarte aproape, iar spre miazăzi și apus, munți înalți din stâncă."[6]

Farmecul Transilvaniei saxone a fost descris și de către Emily Gerard în cartea sa *The Land Beyond the Forests* (1888), unde erau consemnate interesante impresii asupra locurilor, oamenilor întâlniți și superstițiile lor, povestirile transilvănene din paginile acestei cărți devenind o sursă de inspirație pentru Bram Stoker. Sursele de documentare